

«1714. DEL CONFLICTE A LA HISTÒRIA I EL
MITE, LA LITERATURA I L'ART»: UNA MIRADA
INTERDISCIPLINÀRIA DES DE 2014

POL SERRABASSA I PUNTÍ I M. ÀNGELS VERDAGUER PAJEROLS
Universitat de Vic Central de Catalunya
angels.verdaguer@wvic.cat pol.serrabassa@wvic.cat

Lo segle n'és de lluita. Lluitau, doncs, oh poetes
ensems soldats i apòstols.

VÍCTOR BALAGUER

Los botiflers diu que arriben,
mes aixís Déu nos ajut
com de sencer a muntanya
no n'hi entrarà pas un.

JACINT VERDAGUER

Entre el 6 i el 8 de novembre de 2014 se celebrà a Barcelona (Museu Nacional d'Art de Catalunya i Institut d'Estudis Catalans), a Vic (Universitat de Vic), i a Folgueroles (Centre Cultural) el IX Col·loqui Internacional Verdaguer.

La iniciativa, sorgida de la Societat Verdaguer i la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVic – UCC i la Societat Catalana de Llengua i Literatura, comptà amb el suport del Grup de Recerca «Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció» (projecte FFI2011-26367 MICINN), el Centre d'Innovació i Formació en Educació (CIFE), el «Grup d'Estudi sobre la Literatura dels Vuit-Cents» (projecte FFI2012-31489 MINECO), i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural). També hi col·laboraren el MNAC, la Fundació Jacint Verdaguer, l'Ajuntament de Folgueroles i la Fundació Antiga Caixa Manlleu.

Sota el títol «1714. Del conflicte a la història i el mite, la literatura i l'art» es llançà la convocatòria següent:

A 300 anys del final de la Guerra de Successió (1702-1714), en el context commemoratiu de l'episodi bèl·lic que polaritza el mite nacional de la derrota en el setge i la caiguda de Barcelona (segons que n'ha parlat Magí Sunyer a *Els mites nacionals catalans* [Vic: Eumo Editorial / Societat Verdaguer, 2006]), el

IX Col·loqui Internacional Verdaguer convoca a l'exploració de la imaginació literària, dels discursos historiogràfics i de les representacions artístiques que, al llarg del vuit-cents, visibilitzen el conflicte: el tematitzen o l'adopten com a pretext.

Amb records vius i amb rotunds signes a la vista dels fets de 1714, i alhora amb una realitat coetània feta d'hostilitats duradores i d'episodis d'intensa violència civil i social, el segle que coneix la renaixença dels catalans en els àmbits socioeconòmic, polític i cultural observa, respecte de la història i de la contemporaneïtat, conflictives actituds contraposades: si la utopia de l'harmonia, l'equilibri, l'ordre, el consens i la integració es manté com a «idée fixe» davant d'unes accelerades dinàmiques de canvi, la funcionalitat de les representacions i de la memòria del conflicte no deixa de veure's reiteradament activada. Naturalment, també com a factor identitari imprescindible de la comunitat imaginada per la Renaixença. Verdaguer mateix serà el poeta de l'idil·li i dels cataclismes fundacionals, el poeta de la pau dels humils i el que, el 1883, imaginava la glòria d'una Catalunya agombolada de «les bèl·liques imatges» dels seus herois («A Barcelona», v. 97). Quant al 1714, Verdaguer era el poeta que evocava una «gran bandera» testimoni de triomfs antics, protectora i ànima, ara, del «créixer» i del «voler» futurs («La bandera de santa Eulària», III).

Com es comprova en el títol i en la presentació que acabem de llegir, igual que en anteriors edicions, el col·loqui va ser interdisciplinari —Verdaguer es converteix en una marca— i es dividí en quatre seccions obertes des del segle XIX al XXI, amb l'eix centrat en la idea de conflicte. Les línies de treball es concretaren en aquests epígrafs: 1) L'any 1714. Realitat i mite; 2) Memòria i conflicte del passat; 3) Experiències i perspectives contemporànies; i 4) Jacint Verdaguer, amb especial atenció al conflicte en la seva obra.

La responsabilitat tècnica i científica del Col·loqui correspongué als dos comitès següents: el comitè científic estava format per Ricard Torrents (UVic – UCC/President), Joaquim Albareda (UPF), Josep M. Domingo (UB), Roger Friedlein (Ruhr – Universität Bochum), Mònica Güell (Université Paris – Sorbonne), Manuel Jorba (UAB), Damia Pons (UIB), Patrizio Rigobon (Università Ca' Foscari Venezia), Ignasi Roviró (URL), Anna Sawicka (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie); i el comitè organitzador, per Ramon Pinyol (UVic – UCC/President), Roger Canadell (UOC), Pere Gabriel (UAB), Enric Gallén (UPF), Manuel Llanas (SCLL/UVic), Teresa M. Sala (UB), Magi Sunyer (URV), Carme Torrents (FJV), M. Àngels Verdaguer (UVic/Secretaria).

Com a Col·loqui Internacional, va constar de dues conferències (inaugural i clausura), una ponència plenària, quatre ponències —una de cada un dels àmbits temàtics— i trenta-cinc comunicacions acceptades pels comitès científic i organitzador. Així, el dia 6, al Museu Nacional d'Art de Catalunya, hi va tenir lloc la conferència inaugural a càrrec de Joaquim Albareda (UPF) amb el títol «1714: les raons de la resistència». La darrera jornada es tancà amb la conferència de clausura de Damia Pons (UIB) titulada «Miquel dels Sants Oliver: els conflictes “d'un

home a qui no li passà mai res». La plenària, al segon dia i de mà de Joep Leerssen (Universitat d'Amsterdam), versà sobre «The end of the Golden Age: The theme of feudal nostalgia in Romantic Nationalism».

Al seu torn, les quatre ponències foren degudes a l'historiador Ramon Grau i Fernández («Els historiadors vuitcentistes de Barcelona i el 1714. Un plat difícil de pair»); al professor de la UB Llorenç Prats («1714-2014, la construcció simbòlica de la identitat»); al filòleg de la UdL Joaquim Capdevila («L'ofertiment de la pròpia vida per al renaixement o alliberament de la pàtria. Revisió històrica i semiòtica del "sacrifici etnogònic" com a marc simbòlic del catalanisme contemporani») i al director del Museu d'Història de Barcelona, Joan Roca, («El projecte Vil·la Joana. Casa Verdaguer de la literatura»).

Dels trenta-cinc comunicants inscrits que donaren a conèixer les seves noves recerques, cal destacar la implicació de membres de la universitat organitzadora (UVic-UCC) amb un total de tretze investigadors (Núria Camps, Francesc Codina, Eusebi Coromina, Pilar Godayol, Teresa Julio, Ramon Pinyol, Ronald Puppo, Pere Quer, Pol Serrabassa, Llorenç Soldevila, Ricard Torrents, M. Àngels Verdaguer i Laura Vilardell). Quant a la resta de participacions provenien, majoritàriament, d'universitats dels Països Catalans (UB: Juan C. Bejarano, Nina Ferrer, Teresa-M. Sala, Joan Santanach; UAB: Juli Colom, Manuel Jorba, Gemma Peralta; URV: Jordi Ginebra, Magí Sunyer; UPF: Pere Gifra; UV: Vicent Josep Escartí, Rafael Roca; UdL: Josep M. Domingo, Gemma Fabregat, Anna Llovera; UOC: Josep Camps i Arbós, Roger Canadell). També es comptà amb la participació d'un investigador de la Universidade de Vigo (Xurxo Martínez González) i un altre de la Universitat Adam Mickiewicz de Polònia (Alfons Gregori). Finalment, també van llegir les seves respectives comunicacions dos membres de la Societat Verdaguer (Ramon Bacardit i Joan Martori) i l'estudiant de grau Irene Sureda.

Els col·loquis internacionals Verdaguer han estat sempre un pol d'atracció d'intel·lectuals i professors universitaris de tot el país i també de fora. En són exemples la presència dels conferenciants ja esmentats d'aquesta edició. Igualment val la pena de dir que el Col·loqui ha mobilitzat des de filòlegs i historiadors ja consagrats fins a doctorands de diverses universitats. Així mateix, la rellevància del col·loqui per a la comunitat científica ha estat alta i es valora, en aquest sentit, el seu caràcter transversal (història, literatura, art). També cal destacar que es compta de fer una selecció revisada dels treballs presentats al Col·loqui a l'*Anuari Verdaguer. Revista d'estudis literaris del segle XIX*, que constituirà el nucli d'un dossier dedicat al tema. Aquest anuari, l'única revista catalana especialitzada en el segle XIX, és propulsada per la Societat Verdaguer, la Càtedra Verdaguer i Eumogràfic/Eumo_dc, i està indexada i present en diverses bases de dades.

A més, i per acabar, val la pena de remarcar que la inauguració del Col·loqui se celebrarà al MNAC complementada amb la visita a l'exposició temporal «Maniobra de Perejaume» (una de les grans programades amb motiu del Tricentenari 1714-2014), a càrrec del comissari, l'artista Perejaume. Aquesta exposició tenia

una part important dedicada a Verdaguer i l'acte va tenir molt èxit de públic. Al vespre del divendres dia 7, alguns assistents i membres de l'organització van poder gaudir del concert que René Jacobs i la Helsinki Baroque Orchestra van oferir a l'Atlàntida de Vic —prèviament presentat pel musicòleg Jaume Ayats—, i que, aprofitant l'avinentesa, va ser inclòs com a activitat complementària del Col·loqui.